

BUDAPESTI SÉTÁK 2018. 01. 25.

Séta útvonal: Astoria szálló – Károlyi kert – Eötvös Lóránd Tudományegyetem épületei – Magyar Nemzeti Múzeum körüli paloták – Kálvin tér - Szabó Ervin Könyvtár – Vásárcsarnok – Gellért fürdő

Pesti vezetőnk: Horváthné Tőkés Júlia

Astoria szálló recepciója

Az Astoria szálloda története a 18. század elejére nyúlik vissza. Unger Benedek kovácmester törekvő ember volt, de akkoriban még ő sem sejtette, milyen helyesen dönt, amikor a mai Kossuth Lajos utca és Múzeum körút kereszteződésénél, a Hatvani kapu szomszédságában megnyitotta műhelyét. Az Unger család is gyarapodni kezdett, amikor Nádasdy Ferenc királyi biztos 1808-ban

lebontatta a kaput és a városfal egy részét, és az így megürült térre kávéházat, fogadót, istállót, kocsiszínt építettek. Miután a Hatvani kaput lebontották, mellette 1824-ben megnyílt a mai szálloda elődje, a Zrínyi Kávéház és Vendégfogadó, mely a pesti irodalmi élet egyik központjává vált, politikusok, művészek találkozóhelyévé. Állandó vendég volt Petőfi Sándor is, aki a fogadó melletti házban lakott 1844 októbere és 1845 januárja között. Itt írta meg János vitéz találkozását az óriásokkal, amelyről az Astoria falán ma emléktábla tanúskodik.

A **Károlyi-kert** közpark Budapest V. kerületében. A Belváros legrégebbi ebben a funkciójában megmaradt kertje, valamint a kevés magyarországi palotakert között a legjobban dokumentált.

Többszöri tulajdonosváltás után, 1768-ban került a Károlyi család birtokába a palota és a hozzá tartozó kert, és egészen 1929-ig a családé is maradt. Az 1838-

as árvíz a kertet jelentősen megrongálta. Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc után élte a kert a fénykorát, ekkoriban egzotikus növényeket is neveltek a virágházban, a kertben pedig lugasok és egy tenispálya is a grófi család és vendégei rendelkezésére állt. A 20. század nagy változásokat hozott a kert történetében. A Károlyi család tulajdonából átkerült állami kezelésbe és megnyitották a nyilvánosság előtt.

A budapesti **Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE)** Magyarország legrégebbi folyamatosan működő és az egyik legnagyobb egyeteme.

Kezdetben *Pesti Egyetemnek*, majd 1873-tól 1921-ig *Budapesti Tudományegyetemnek*, a két világháború között *Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetemnek* nevezték.

Eötvös Loránd fizikus nevét 1950. szeptember 15-e óta viseli.

Az egyetem ma nyolc karból áll, több mint 30 000 hallgatója van.

Magyar Nemzeti Múzeum

A múzeum alapítása egybeesett a magyar történelem jelentős korszakváltásával, az újkori nemzeti öntudat kialakulásának és a polgári szabadságeszmék elterjedésének időszakával. 1802-ben gróf Széchenyi Ferenc, a művelt arisztokrata I. Ferenc császárhoz fordult engedélyért, hogy Magyarországra vonatkozó gazdag gyűjteményét a nemzetnek ajándékozhasssa. Az uralkodó hozzájárulását adta, így ezt a dátumot tekinthetjük a Magyar Nemzeti Múzeum alapítási évének.

A Nemzeti Múzeum mögött a 19. század második felében kialakult **mágnás negyed** urbanisztikai hatását leginkább helyi szinten fejtette ki. Fontos kezdeményező szerep jutott ebben a már korábban megépült Nemzeti Múzeumnak. A vonzáskörében megépülő főúri paloták pedig a város patinás negyedévé tették ezt a vidéket.

A Nemzeti Múzeum környékén a legintenzívebb építkezési tevékenység az 1870-es években zajlott. Az arisztokrácia ekkor még nem volt döntő súllyal jelen a környéken. Dominanciájuk, az 1890-esévek vége felé, a századforduló idején alakult ki, de még a 20. század első felében is tovább nőtt. Nemcsak itteni negyedben fokozódott a jelenlétük, hanem a terület környékén is, ahol a lakcímsjegyzékben egyre több főúri névvel találkozhatunk.

A negyeden belül kiemelkedő volt a Károlyi család igen magas jelenléti aránya. De nemcsak a Károlyiak voltak az egyetlenek, akik több ingatlant mondhattak a magukénak. Kettővel rendelkezett Bánffy György, Wenckheim Frigyes vagy a népes Zichy család. De itt maradtak továbbra is az "alapítók" közül a Festeticsek, valamint az Esterházyak grófi ága. Degenfeldet az örökükbe lépő Odescalchiak váltották fel, az egykori Ádám-ház tulajdonosai pedig a Dessewffyék lettek.

Festetics palota

Károlyi palota

A józsefvárosi palota negyednek a két legkorábbi épülete az Ötpacsirta utca két sarkán álló **Festetics és Károlyi palota**, amelyek együttesen adták meg a hívó szót arra, hogy a fővárosba költöző arisztokraták egy része itt, a Nemzeti Múzeum környékén találjon magának szállást, és fogjon díszes építkezésekbe. Mindkét család a magyar arisztokrácia élvonalába tartozott, s mindkettőben megtalálhatók azok a személyek, akik erősebb szállal kötődtek a magyar társadalomhoz, és azok a leszármazottak, akik a nemzetközi arisztokráciával tartottak szorosabb kapcsolatot. Az alapítónemzedék, a palotákat építtető Festetics György és Károlyi Lajos nagy kiterjedésű birtokain mintaszerűen vezette a gazdaságát, de az ország érdekeit is szem előtt tartva ott találjuk őket az Országos Magyar Gazdasági Egyesületben, amelynek elnöki tisztét is betöltötték.

Kálvin tér A mai Kálvin tér északi felének története valójában Pest ide eső eredeti városfala mentén lévő terület története. Az óvárost a falak és kapuk védték. A kívül eső részeken rétek, legelők terültek el. A népesség szaporodásával és a külső részek beépítésével szükségessé vált a falak lebontása és a területek összekötése. 1870-ben kezdték a bontást és ettől kezdve számítják a Kálvin tér kialakulását, amit korábban Szénapiacnak hívtak. Ide futottak be az alföldi utak és itt szálltak meg emberek és állatok egyaránt.

A tér és a hazai Református Egyház szorosan összekapcsolódik. A református egyház első és ma is legszelesebb körben ismert budapesti temploma a Kálvin téri református templom.

Több szempontból is "leg" a tér.

1. Ez a hely annak idején az első (Újpestre menő) lóvasút belső végállomása volt, később a BVV első villamosjárata (Egyetem tér-Orczy tér) is itt haladt át.
2. A legmélyebb ponton a Ferenc körút és a Kálvin tér között, a Szentkirályi utca alatt halad az M3-as metró vonala, innen emelkedik a Deák Ferenc térig.
3. Budapest leghosszabb útja, az Üllői út innen indul.
4. Az első ismert fénykép Pestről éppen a Széna térről (Kálvin térről) - a tér és a Kecskeméti utca sarkáról, a korábbi kecskeméti kapu helyéről készült 1844-ben. ismert pesti fénykép.

1830-ban készült grafika a térről

A templom és a bal oldali egy emeletes ház ma is így néz ki.

A képen látható szökőkút története. A Danubius szökőkút

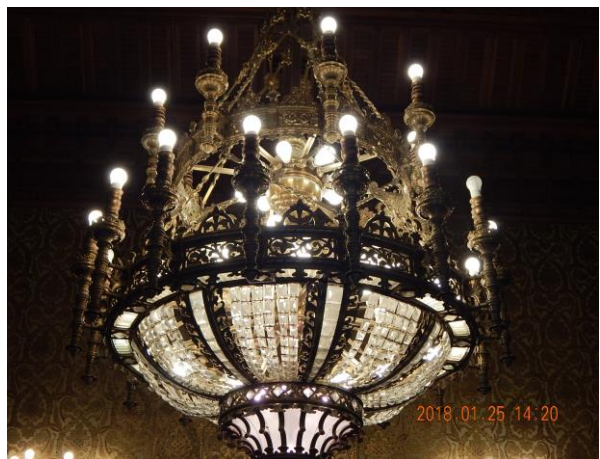
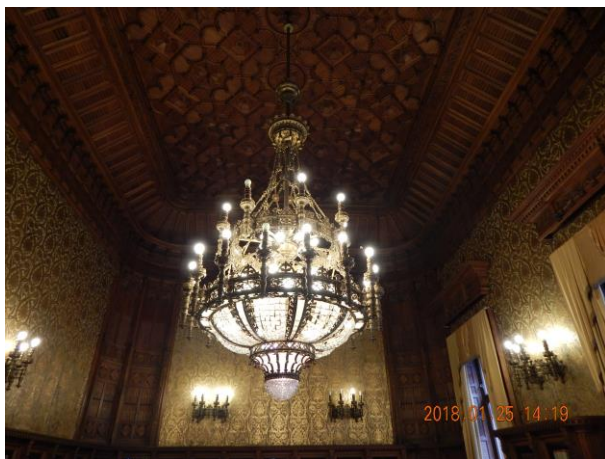
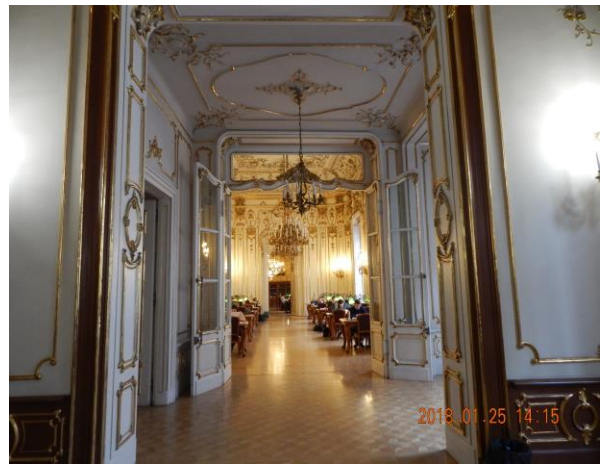
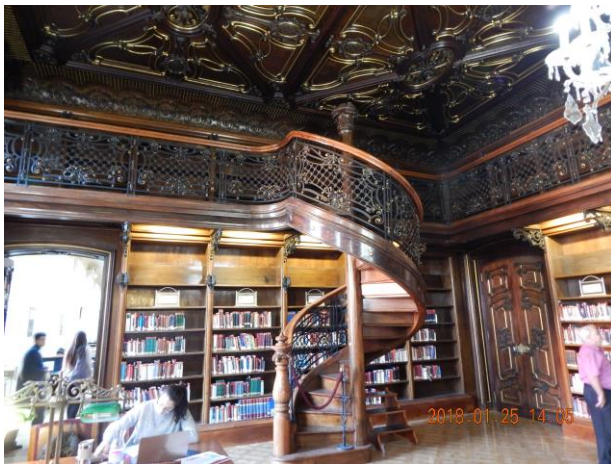
Budapesten, az V. kerületben, a Deák tér mögött, az Erzsébet tér parkját díszíti. Eredetileg 1885-ban a Kálvin téren állították fel, Ybl Miklós tervei és Fessler Leó kivitelezése alapján. A II. Világháborúban megsérült, a szobrokat újrifaragták és 1978-ban az akkori Engels téren (ma Erzsébet tér) állították fel ismét. A szökőkút a 4 magyar folyót ábrázolja szimbolikusan: a főalak, Neptunus a Dunát, a 3 ülő nőalak kőszobra a Tisza, Dráva, Száva jelképe.

A **Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK)** Budapest egyetlen közkönyvtár-hálózata. Nevét Szabó Ervin társadalomtudós-könyvtárosról kapta.

A Fővárosi Könyvtár létrehozását 1903. január 21-én fogadta el a főváros közgyűlése. A könyvtár 1904-ben kezdte meg működését. Alapításakor a Kőrösy József által felajánlott törzsanyag, a Városi Statisztikai Hivatal könyvtárától átvett 33 000 kötetet foglalt magában. Szabó Ervin társadalomtudós, a könyvtár egyik első munkatársa. Irányításával 1910-től megkezdődött a Fővárosi Könyvtár átszervezése *nyilvános könyvtárrá*.

1927-ben a főváros megvásárolta az 1889-ben épült neobarokk stílusú, gyönyörű Wenckheim-palotát, amely Budapest központjában, a reformkorban kiépült ún. palota negyedben található. Négy évig tartó átalakítás után 1931-ben itt nyitotta meg kapuit a könyvtár.

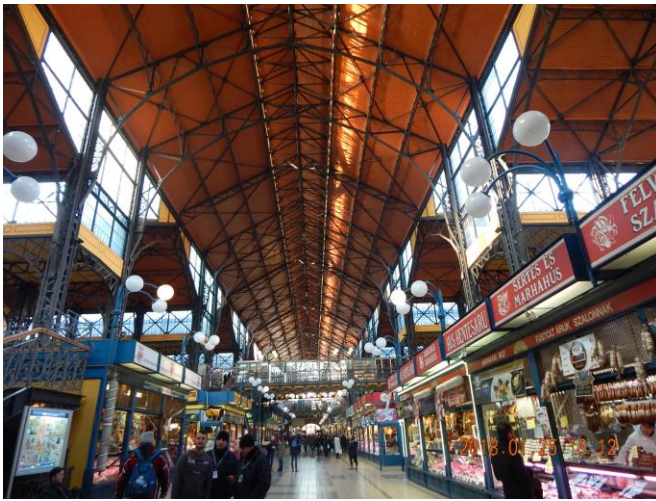
Julika bejelentette a csoportot, így vezető várt bennünket. Főleg az épületre voltunk kíváncsiak. Leírni nem lehet azt a szépséget, a kényelmet, amit adhat egy középület. Majdnem mindent megtartottak a hajdani palota díszítéséből, és ami hiányzott azt korní az állapotban pótolták. A II. Világháború okozta károkat is kijavították, hiszen az elmondás szerint a környező épületekhez képest kevesebb kárt szenvedett a palota. Irigykedve néztük az itt tanuló, olvasó diákokat, akik kényelmes fotelokban elterpeszkedve, velencei tükrök alatt készülhettek vizsgáikra, szigorlataikra.

Tizenháromezer négyzetméteren böngészde, szabadpolcos kölcsönző, 15 olvasóterem, internetterem, gyerekkönyvtár, kávézó, mintegy ezer olvasóhely, 160 számítógép várja a látogatókat.

1995 októberében a Fővárosi Közgyűlés a FSZEK kezelésébe adta az ún. Pálffy-palotát, mely a FSZEK-al közvetlenül szomszédos. Elkészítették a Pálffy-palota rekonstrukcióját és átalakítását a Zenei Gyűjtemény és a könyvtári irodák egy része céljára és a kivitelezési munkák 1998-ban befejeződtek.

Írany a **Vásárcsarnok**. Igaz már kezdett lankadni a társaság, de Julika vezetőnk rendületlenül irányított és ismertetett a környék összes látni és tudnivalójáról.

A **Nagycsarnok** (hivatalos nevén **Központi Vásárcsarnok**, egyéb nevei: *Vásárcsarnok, Fővám téri központi vásárcsarnok*, régebben Dimitrov csarnok) Budapest legnagyobb vásárcsarnoka,

A mai Szabadság híd pesti hídfőjénél volt a fővámház, ahol a Duna folyamán szállított áruk elvámolását végezték. A vízi út közelsége is magyarázza, hogy itt alakult ki Pest egyik piactere, két városrész, a Belváros és a Ferencváros határán.

A magyarországi historizmus téglapépítészetének az egyik legszebb alkotása. A bejárati kőkapuk neogótikus stílusjegyeket viselnek. A tetőt a pécsi Zsolnay-gyár színes épületkerámiai fedik. Az épület alapterülete kb. 10 000 négyzetméter. Óriási acél tetőszerkezet fedí. Az épületet 1977-ben nyilvánították műemlékké. 2013-ban a CNN Travel Európa legjobb piacának nevezte.

A szabadság hídon átgyalogolva, még annyit megjegyezhattünk, hogy háromnyílású, konzoltartós, rácsos vasszerkezetű híd. Az első, kizárólag hazai erőkkel létrehozott budapesti Duna-híd egyike volt a millenniumra elkészült kiváló műveknek.

A Gellért Gyógyfürdő területén „feltörő csodahatású” forrásokról már a 15. századból is találunk feljegyzéseket. A törökök is kedvelték, mivel nagyobb és forróbb vizű volt, mint a korabeli budai fürdők. A Gellért fürdő előcsarnokában, még kis időt eltöltöttünk és ezzel zárult

e tartalmas nap. Mind a gyaloglásban, mind a krónikában a végére elfáradtam, így ez már szűkebbre sikerült. Ezen közben rájöhettünk arra, hogy mennyi érdekes látnivalót rejteget e kis terület is, csak fel kell fedezni. Csak így tovább. Kiskun Magda